

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DGW-2.054.31.2025

Warszawa, 14 kwietnia 2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskie

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 8296 Posła na Sejm RP Pana Konrada Frysztaka, w sprawie finansowania spółek wodnych, w zakresie kompetencji Ministerstwa Infrastruktury poniżej przedstawiam odpowiedzi i informacje na postawione pytania.

Spółka wodna, do której odnoszą się liczne przepisy Prawa wodnego, jest jedną z najstarszych form organizacyjnych związanych z gospodarką wodną i rozwojem prawa wodnego¹. Na przestrzeni ostatnich stu lat przepisy regulujące funkcjonowanie spółek wodnych charakteryzują się dużą zmiennością. Liczne zmiany zakresów regulacji, zastosowanej terminologii, a przede wszystkim ich odmiennosć ukształtowały obecne otoczenie, w którym funkcjonują spółki wodne.

W myśl obowiązującego Prawa wodnego² spółki wodne to podmioty, które są niepublicznymi formami organizacyjnymi, nie działającymi w celu osiągnięcia zysku, zrzeszające osoby fizyczne lub prawne na zasadzie dobrowolności i mające na celu zaspokajanie wskazanych przepisami ustawy potrzeb w zakresie gospodarowania wodami. Spółka wodna, będąc dobrowolnym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, stanowi organizację o charakterze celowym, przy czym cel ten jest prawnie zdeterminowany. Wyłącznym celem spółki wodnej jest zaspokojenie wskazanych ustawą potrzeb w dziedzinie gospodarowania wodami. Przyjmuje się, iż spółka wodna to podmiot prawa, utworzony przez osoby fizyczne i osoby prawne, w celu wykonywania zadań o charakterze publicznoprawnym, związanych z gospodarką wodną³.

Należy zauważyć, że zgodnie z art. 452 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, 1089 i 1473 z późn. zm.), dalej: ustawa Prawo wodne, członek spółki wodnej jest obowiązany do wnoszenia składek członkowskich i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie świadczeń, adekwatnych do celów tej spółki. W myśl art. 448 ust. pkt 3, to statut spółki wodnej, zatwierdzony w drodze decyzji przez starostę

¹ R. Paczuski, Spółki wodne. Historia, prawne podstawy działania, nowe tendencje, warszawa 1989, s. 11

² art. 441 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, 1089 i 1473 z późn. zm)

³ B. Rakoczy, [w:] Prawo wodne. Komentarz, red. B. Rakoczy, lex 2013, wer. elektr.

właściwego miejscowo dla siedziby spółki wodnej⁴, określa w szczególności zasady ustalania wysokości składek członkowskich oraz innych świadczeń adekwatnych do celów spółki wodnej.

Artykuł 205 przedmiotowej ustawy wskazuje, że utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych.

Spółki wodne, w odróżnieniu od osób indywidualnie utrzymujących urządzenia melioracyjne, mogą korzystać z państwowych dotacji. Dodatkowo spółki wodne mogą starać się o dofinansowanie z budżetu samorządu terytorialnego oraz Unii Europejskiej.

Z uwagi na to, że środki finansowe na pomoc dla spółek wodnych są niewystarczające w stosunku do potrzeb, od 2011 roku, w ramach rezerw celowych budżetu państwa są wydzielane dodatkowe kwoty pieniężne dla spółek wodnych na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych. Ich wysokość wyniosła 6 mln zł w roku 2011 oraz po 16 mln zł w latach 2012-2015. Od 2017 r. na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotacje dla spółek wodnych zostały zwiększone do kwoty 40 mln zł.

Wojewodowie składają wnioski o dotacje do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Na podstawie wniosków Wojewodów oraz w oparciu o przyjęte kryteria, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonuje podziału środków rezerwy na poszczególne województwa oraz informuje Ministra Finansów i Wojewodów o wysokości dostępnych środków. Następnie Wojewodowie występują do Ministra Finansów o przeniesienie środków z rezerwy celowej do budżetu wojewody. Przeniesienie środków następuje w drodze decyzji Ministra Finansów.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie przydziela dotacji bezpośrednio spółkom wodnym, jak również nie ma wpływu na podział tych środków przez Wojewodów, którzy samodzielnie ustalają zasady ubiegania się spółek wodnych o dotacje oraz obowiązujące w tym zakresie wymagania.

Ministerstwo Infrastruktury nie dysponuje własnymi funduszami na cele finansowania podmiotów trzecich, innych niż podmioty podległe lub nadzorowane realizujące zadania z obszaru gospodarki wodnej.

Należy zauważyć, że zgodnie z ustawą Prawo wodne, spółki wodne mogą korzystać z pomocy finansowej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych oraz na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji. Pomoc finansowa, o której mowa wyżej, polega na udzielaniu dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.). Artykuł 443 ust. 2 Prawa wodnego wskazuje, że spółki wodne mogą korzystać z pomocy finansowej z budżetów jednostek samorządu

⁴ art. 446 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, 1089 i 1473 z późn. zm)

terytorialnego na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych oraz na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji. Pomoc finansowa, o której mowa w wyżej wymienionym artykule, polega na udzielaniu dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o finansach publicznych”, z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. W myśl art. 443 ust. 4-5 Prawa wodnego, zasady udzielania dotacji celowej, tryb postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposób jej rozliczania określają organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, a jej udzielenie następuje na podstawie umowy zawartej przez jednostkę samorządu terytorialnego ze spółką wodną.

Ponadto ustawa Prawo wodne dopuszcza prowadzenie przez spółki wodne działalności umożliwiającej osiągnięcie zysku netto, który w całości przeznaczony jest na cele statutowe danego podmiotu. W związku z powyższym formy udzielania pomocy finansowej spółkom wodnym w ramach dotacji z budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego wymienione w art. 443 Prawa wodnego powinny pełnić funkcję kompensacyjną i nie należy czynić z nich podstawowego źródła finansowania tych jednostek. Artykuł 443 Prawa wodnego nie ogranicza zakresu podmiotowego spółek wodnych do korzystania z określonych tam form pomocy finansowej i zgodnie z poglądami wyrażonymi w orzecznictwie administracyjnym z form wsparcia finansowego mogą korzystać wszystkie spółki wodne.

Dodatkowo pragnę poinformować, że Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, dalej: KPO, odpowiada za realizację Inwestycji B3.3.1 *Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich*, realizowaną w ramach trzech odrębnych obszarach tematycznych:

1. obszar A - aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz działań w poprawę gospodarki wodnej;
2. obszar B - przedsięwzięcia związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz niewielkich urządzeń wodnych;
3. obszar C - inwentaryzacja urządzeń melioracji wodnych.

Obszary A i C realizowane są bezpośrednio przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, natomiast za obszar B odpowiada Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ale nabór wniosków w tym obszarze jest realizowany przez jednostkę wspierającą – samorządy województw. Celem interwencji w obszarze B jest pobudzanie lokalnych społeczności na rzecz działań poprawiających gospodarkę wodną. Na obszarach należących do gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast powyżej 5 tys. mieszkańców, gmina lub związek międzygminny mogą realizować przedsięwzięcia związane z budową, przebudową, odbudową lub rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz niewielkich urządzeń wodnych (w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencjonowania). Za koszty kwalifikowalne takich inwestycji uznane zostanie również zastosowanie rozwiązań opartych na przyrodzie.

Ministerstwo Infrastruktury dostrzega podnoszony przez Pana problem w kontekście szeroko rozumianego utrzymania urządzeń melioracji wodnych. Obecnie w Ministerstwie Infrastruktury zapoczątkowano prace ukierunkowane na analizę potrzeb, kierunków i zakresów uaktualnień Prawa wodnego w obszarze gospodarki wodnej i jej zarządzania, w tym w zakresie przepisów dotyczących urządzeń melioracji wodnych.

Z poważaniem

Dokument podpisany elektronicznie przez:
Z upoważnienia Ministra Infrastruktury
Przemysław Koperski
Podsekretarz Stanu

Do wiadomości:

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi